

Vilachá, arquitectura vitícola con raíces no séculos XII e XIII

Aos vinte anos do inicio da súa restauración, a orixe medieval do conxunto de adegas parece clara, pero non foi estudiada a fondo

FRANCISCO ALBO
MONFORTE / LA VOZ

Hai vinte anos estaba a executarse a primeira fase da restauración das adegas históricas de Vilachá de Salvadur, un proxecto para o cal o Concello da Pobra do Brollón recibiu en 1996 unha subvención de quince millóns de pesetas procedente dos fondos do plan Leader. A actuación durou máis do que se esperaba nun principio e prolongouse durante varios anos, pero o obxectivo acabou por cumplirse e este singular conxunto de arquitectura vitícola é hoxe un dos principais atractivos da Ribeira Sacra. Porén, durante estes anos non se avanzou moito na investigación sobre as orixes históricas das adegas, áinda que todo indica que están relacionadas coas actividades vitícolas que desenvolveron na zona os mosteiros medievais.

Un panel informativo situado desde hai tempo no lugar qualifica as adegas de «milenarias», o que resulta excesivo tendo en conta a arquitectura das construcións. O arqueólogo Xurxo Ayán, natural do municipio, xa sinalou hai tempo que os edificios que se conservan actualmente non poden considerarse como medievais e que só algúns deles, tanto moito, poderían remontarse aos séculos XVII ou XVI. O que si é posible —agrega— é que estas adegas fosen construídas sobre outras más antigas que esta-

rían situadas no mesmo lugar, pero disto non hai áinda ningunha proba arqueolóxica.

Polo contrario, si se coñecen referencias históricas sobre a existencia de viñedos e adegas nesta zona na época medieval. O arqueólogo Xabier Moure sinala a este respecto que os antigos documentos do mosteiro ourensán de Montederramo indican que en Vilachá houbo no século XIII unha granxa dependente desta fundación monástica. «Neses textos fálase claramente de viñas e da construcción de adegas», explica.

Un convento desaparecido

Un documento máis antigo, datado en 1153 e recollido no século XVII na obra *Annales Cistercienses* polo bispo e cronista Ángel Manrique, menciona outro mosteiro que existiu nesa época en Vilachá, denominado San Martiño de Piñeira e actualmente desaparecido. O texto consiste na doazón deste mosteiro a un peregrino chamado Pelagio Bermúdez por parte do rei Afonso VII.

As propiedades deste convento, segundo o mencionado documento, estendíanse desde Vil-

Varios documentos indican a presenza de monxes na zona hai más de 800 anos

chá ata Augas Mestas —hoxe en Quirogá—, topónimos que en latín medieval eran denominados respectivamente *Villa Plana* e *Ambas Mestas*. Moure opina que o máis probable é que os dominios deste convento comprende-

sen os viñedos que despois pasaron a pertencer a Montederramo. «As orixes das adegas de Vilachá datan seguramente desa época, entre os séculos XII e XIII, áñda que as construcciones que se conservan hoxe en día son moi posteriores», engade. «O problema é que as informaciones que temos sobre esa época son poucas e están moi dispersas», apunta o arqueólogo. Pero ao seu xusto, se levarse a cabo un proxecto exhaustivo de recopilación e ordenación de documentos, podería saberse moito máis.

RUÍNAS DUN POSIBLE MOSTEIRO

A uns tres quilómetros das adegas de Vilachá encóntrase os vestixios dunha construcción (á dereita) que segundo a tradición oral foi un convento. As ruínas están xunto ao arroio do Pozo do Oso, que divide unha zona de ribeira coñecida como Val dos Frades e outra que se denomina Eibedo. É posible que estes sexan os restos do desaparecido mosteiro de San Martiño de Piñeira, pero no lugar nunca se fixo unha investigación arqueolóxica. FOTO CARLOS RUEDA

As adegas restauradas a partir de 1996 son escenario cada ano dunha popular feira vinícola. ROI FERNÁNDEZ

Testemuños espallados en diversos arquivos

Entre as referencias históricas que se coñecen sobre as comunidades monásticas e o cultivo das vides en Vilachá, segundo apunta Xabier Moure, están algúns documentos que se recollerón na obra *España Sagrada* —editada no século XVIII polo frade agostiniano Enrique Flórez— e na revista *Galicia Histórica*, publicada a principios da pasada centuria polo sacerdote e historiador António López Ferreiro. Estes documentos refirense aos mosteiros de Montederramo e San Martiño de Piñeira, pero tamén ao de Liñares, outra fundación monástica que existiu na Pobra do Brollón.

Non foron estes os únicos conventos que tiveron propiedades agrícolas na zona, porque ademais hai indicios de que o de San Vicente do Pino posuía unha adega en Vilachá no século XVIII. Este dato foi localizado por César Carnero, delegado de patrimonio histórico da diocese, nun documento conservado no Archivo Histórico Nacional de Madrid.

ASOCIACIÓN DE EMPRESARIOS DE CHANTADA
campaña
NATAL 2016/17

DENDE O 1 DE DECEMBRO ATA O 9 DE XANEIRO
• SORTEOS DE: LOTES DE NADAL E OUTROS AGASALLOS
OS SORTEOS REALIZARANSE EN TELEVINTÉ

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE ECONOMÍA
E INDUSTRIA
Dirección Xeral de Comercio

ASOCIACIÓN DE EMPRESARIOS
CHANTADA